

MESTEREMBER CÍMŰ,

ÚJ ROVATUNKBAN – EGY-EGY KIVÁLÓ MŰVELŐJE SEGÍTSÉGÉVEL – OLYAN SZAKMÁKAT MUTATUNK BE RÖVIDEN, AMELYEK EGYKOR KÖZISMERT FOGLALKOZÁSOKKÉNT A MINDENNAPOK RÉSZEI VOLTAK. MÁRA AZONBAN ERŐSEN HÁTTÉRBE SZORULTAK, VAGY ÉPP A MEGSZŰNÉS SZÉLÉRE JUTOTTAK, ÉS GYAKRAN MÁR A KAPCSOLT FOGALMAK PONTOS JELENTÉSÉVEL SEM VAGYUNK TISZTÁBAN

ÉLETRE SEGÍTŐ BÁBÁK ÉS DŰLÁK

SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: SARUSI ISTVÁN

Ha valaki bábáskodik egy-egy (munka)folyamatban, akkor egyértelmű, hogy miről van szó. De vajon tisztában vagyunk-e azzal, mit csinál egy valódi bába, netán egy dűlák?

Vincze Felícia holisztikus bába és dűlák egyszerre. A holisztikus (azaz

mindenre kiterjedő) jelző azt jelenti, hogy teljes ellátást nyújt: a várandósságot, a szülést és a gyermekágyi időszakot is kíséri. „Ezek nem elválasztható szakaszok ebben az életre szóló eseményben, ezért lenne fontos, hogy egy-két ellátóhoz kötődjön az egész periódus.”

A szüléseken feltehetően mindig

segítették a vajúdo nőt a környezetében élők, azonban a szaksegítség gyakorlattá válása kései termék, hiszen tárgyi tudás és gyakorlat is kellett ahhoz, hogy szakmáról beszélhessünk. A szervezett képzések megjelenése előtt leginkább a közösségben élő nők segítettek, esetleg kiemelkedett közülük az,

akinek nagyobb gyakorlata volt, azaz több szülésen is részt vett.

A szülésznők vagy bábák szakképzett egészségügyi dolgozóként nyújtanak segítséget a vajúdo nőnek, „... akik ennek megfelelően felelősséggel tartoznak azért, hogy az anya és magzata, majd az újszülött megkapjon mindent, ami a biztonságos és komplikációmentes szüléshez” és születéshez szükséges – magyarázza Vincze Felícia.

„A bába és a szülésznő között nem is tennék különbséget, ugyanazt jelentik, csak más szóval. Magyarországon terjedt el, hogy az intézeteken kívül dolgozókat inkább bábáknak hívják, míg szülésznőknek a kórházakban tevékenykedőket, de valójában ugyanarról a szakmáról és végzettségről van szó. Egyazon főiskolát végzik

el, utána pedig választhatnak, melyik úton mennek tovább – a legtöbben nyilvánvalóan kórházi szülésznők lesznek. Külföldön azonban nincs nevezéktanbeli különbség az eltérő státuszú helyszíneken dolgozók között. Ám nagyon sajnálatos, hogy a szülésznők feladatköre a mai ma-

Az intézeteken kívül dolgozókat inkább bábáknak hívják, míg szülésznőknek a kórházakban tevékenykedőket, de valójában ugyanarról a szakmáról és végzettségről van szó.

gyar rendszerben erősen megnyírbált, leginkább az asszisztenciára szorult vissza. Végzettségük szerint nyújthatnának várandósgondozást és utógondozást is, de ez sajnos itthon nem így működik.”

A dűlák azonban nem egészségügyi dolgozók, a dűlóság nem

szakma, így nincs olyan tudásanyag sem, amit a dűlákknak kötelező lenne elsajátítaniuk. „Bárki lehet dűlák, aki úgy érzi, képes arra, hogy elsősorban lelkileg, másodsorban fizikailag támogassa az anyát a vajúdas során. A fizikai támasz lehet masszázs, akupresszúra vagy bármi

egyéb, ami a dűlák tudásának és gyakorlatának megfelel. Mindentől függetlenül azonban a legfontosabb, hogy olyan szoros, bizalmi kapcsolatban álljon az anyával és ideális esetben az apával, család-

dal, hogy tudják, bármikor számíthatnak rá és támogatni fogja őket, bármi is legyen a vajúdas menete vagy az anya szükséglete.”

Egész egyszerűen a bizalmi kapcsolat miatt előnyös, ha valaki bába és dűlák is egy személyben. Mindazonáltal közel sem egyszerű, főleg idehaza, intézeteken kívül teljes ellátást nyújtani. Hiába van jogszabály, „... sokan nem ismerik, vagy nem veszik tudomásul. Emellett ott az állandó készenlétben élés: bármikor hívhatók vagyunk, ami nagy teher az életben: sosem biztos, mi lesz holnap, ott tudunk-e lenni egy programon, tudunk-e aludni... Minden nehézség ellenére úgy érzem, ez a legszebb hivatás. Végigkísérni családokat életük legjelentősebb eseményén és osztozni az örömeikben a legcsodálatosabb dolog” – összegez Vincze Felícia.

A BÁBÁKRÓL – A NÉPRAJZ SZERINT

Voltak az úgynevezett cédulás vagy parasztbábák, akiknél anyáról leányra szállt a tapasztalaton alapuló tudás. Munkájukat hiedelmek szőtték át. Rajtuk kívül tanult bábák is segítettek a vajúdo nőket: a 19. században 4 hónaptól egészen 2 évig terjedő képzéseken vehettek részt a Bábaképző Intézetben. 1902-től már hivatalos tankönyvből tanultak.

A bába általános tennivalói a következők voltak: előkészítette a szülést, megvetette a gyermekágyas asszony ágyát, előkészítette a szülés helyét és az ahhoz szükséges eszközöket, tárgyakat; a szülés után lemosta a gyermeket és a gyerekágyast, s (néha szertartásos párbeszéd kíséretében) a gyermekágyba kísérte, ezután többnyire elment felkérni a keresztanyát. Meghatározott ideig, általában egy hétig naponta ment az anyát és az újszülöttet ápolni, a szennyesüket kimosni. A keresztelőre is a bába toborozta a vendégeket. A bába vitte a keresztelőre a gyermeket a keresztanyával együtt... Általában kiszabott pénzösszeget kapott szolgálataiért, ezt terményben, élelmiszerben is megválthatták. A gyermekágyasnál általában megvendégelték. Egyes helyeken a bábának szánt pénzt a gyermek első fürdővizébe dobták, másutt a keresztelői lakoma alkalmával szedtek bábapénzt, bocskorpénzt. Egyes helyeken a keresztelő alkalmával ivott áldomást bábapohárnak neveztek.

Forrás: Magyar Néprajzi Lexikon

SARUSI ISTVÁN
TUDOMÁNYOS ÉS
KULTURÁLIS TÉMÁKAT
FELDOLGOZÓ, SZABADÚSZÓ
FOTÓS, ÚJSÁGIRO